UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Lxxxvj. p[ro]bat q[uod] op[us] ep[iscopu]m esse doctore[m] vt sciat subditos corrigere. Jte[m] liberale[m] circa patie[n]tes necessitatem [et] no[n] circa histriones.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

Sene= ct⁹ ipe= dit ꝓ= mouen dum. Auari= tia pro= mouen dū im= pedit.

† Adde ad hoc qđ le. ⁊ no.eꝫ đ ꝓbē. cū lā du= dū. xvj q.vij. ⁊ hoc i ſi. ꝟ.⁊ ar= bitroꝝ. Cano= nic⁹ de gremio preferꝫ eꝫneo.

a ℭ Senio. Ecce ꝙ ſenectus impedit promouendum ſed non deijcit promotum: vt.vij.queſtio.j.petiſti.extra. de renun.literas.

b ℭ Ita tenacem. Nota ꝙ auaritia impedit promouē= dum: vt.xlij.diſt.§.j.† nam domus clerici erit omnibus cōmunis.xvj.qō.j. quoniam.

c ℭ Qui ab omni= bus id eſt a maiori parte capituli. Uel dic ꝙ hic plures ſi= mul fuerunt electi vt ſi quis reproba= reꝫ, alter aſſume= retur: vt.lxj.diſtin. ſtudij.⁊.lvj.diſtin. apoſtolica.

d ℭ Singulorū. Item hic patet ꝙ primo examinanꝫ: electi de ꝓpria ec= cleſia, ꝙ̄ de extra= nea: et ſatis patet hic ꝙ lꝫ extraneus electus ſit a maio= ri parte, ꝙ tamen prefertur ille q̄ eſt de gremio eccleſie: vt dixi.lxj.diſ. ca. nullus inuitis ⁊ ca. quid proderit. Itē hic prius examina= tur archidiaconus tanꝙ̄ maior: ꝙ̄ dia conus: quia maio= res ⁊ ſeniores ſem per preferuntur in electione minorib⁹: vt.lxxxiij.diſt.epi= ſcoporum.et.lxxv. di.c.vlti.

Maio= res mi= norib⁹ i electiōe ꝓferūꝫ. Jurās ad epā= tum nō accedē an ſit ab epā tu re= pellēd⁹

bere, ſed ita etatis ſenio[a] iam confectū accepim⁹, vt ad regi= minis officiū non poſſit aſſur= gere: adijciētes etiā illū ita te= nacē[b] exiſtere, vt in domo eius amicus nunꝙ̄ ad charitatē in= troeat. Ruſtic⁹ autem diaco= nus eiuſdē eccleſie q̄ ſimiliter elect⁹ fuerat, vigilans quidem homo dicꝫ: ſed (quātū aſſerꝫ) pſalmos ignorat. Florētinū ve ro diaconū eccleſie Rauenna= tis, q̄ ab oīb⁹[c] electus memo= ratur, ſolicitū eſſe nouim⁹: ſed qualis ſit interius, oīno neſci= mus. Ideoqꝫ fraternitas tua vna cū fratre nr̄o ⁊ epō arme= nio ſuprascripte eccleſie anco= nitane viſitatore illuc feſtinet accedere: et diligenter de vita ac morib⁹ ſingulorū[d] require= re ſi nullo crimine ſint conſcij qđ eos ad hoc officiū vetet ac= cedere. Pariter etiā requiren= dū eſt hoc quod de prefato ar= chidiacono dictū eſt, quia nū= ꝙ̄ amic⁹ ei⁹ domum ingreſſus eſt, ſi ita ſe veritas habeat: et vtrū ex neceſſitate an ex tenaci tate talis ſit: aut ſi ita eſt ſenex, vt ad regendū nō poſſit aſſur= gere: vel ſi tactꝫ ſanctꝫ[e] euāge= lijs (ſicut nobis nūciatū eſt) iuſ= iurandū prebuerit nunꝙ̄ ſe ad epatū accedere. Sꝫ ⁊ de Ruſti co diacono quantos[f] pſalmos min⁹ tenet, ſcrutādū eſt. Florēti no autē diacono Rauennati ſi nullū (ſicut dixim⁹) crimen eſt qđ obſiſtat: apud epm̄[g] ei⁹ ne= ceſſe eſt agere vt ei debeat ceſ= ſionem concedere: non tamen ex noſtro mandato vel edicto, ne contra ſuam voluntatē[h] eū concedere videatur.

ℭ Diſtinctio.lxxxvj.

Doctorē autē[i] epm̄ opꝫ eſſe ne inferiorū culpe in eum refundanꝫ q̄ docendi offi cium accepit qđ exequi neſcit, vel negligit.

e ℭ Sanctis. Ui= detur ergo ꝙ propter tale iuramentū aliquis repellitur ab epatu. quare enim iuberetur de hoc inquiri, ſi ꝓpter hoc non repelleretur? h. diſtinguit. ſi iurans hoc intelle= xit ꝙ nollet recipere epatum quecunqꝫ neceſſitas inſta= ret: iuramentum tale nullū fuit: nec teneꝫ illud ſeruare: vt.vij.q.j.ſcias.viij.q.j.in ſcripturis.‡ Sed ſi alio modo intellexit, venialiter peccauit: quia temere iurauit: vt xxij.q.iiij.§.illicitum. Semper autem intelligitur iura= mentum eſſe temerariū cū non ſubeſt neceſſitas:‡ vt eꝫ de iureiur. ⁊ ſi chriſtus. Si autē ignoraꝫ an gn̄aliter in= tellexit, vel non: tunc preſumo ꝙ tantum de licitis iura= uerit, licet generaliter iurauerit: vt extra de iureiur. ad nr̄am. Sꝫ nunquid tale iuramentum excludit electum? Non videtur: vt extra de renun. cum inter. in fi. extra de iureiur. ſicut noſtris. Nec temerarium iuramētū repel= lit a beneficio: vt extra de reſt. ſpo. ſolicite. nec a teſtimo= nio: vt extra de teſti. intimauit. extra de teſt. cog. perue= nit. cum penitentia vnius anni imponatur pro temerario iuramento: vt.xxij.q.iiij.qui ſacramento. Econtra vide= tur ꝙ non poſſit eligi, vt hic patet: ſicut nec eligere poteſt qui illud iurauit: vt eꝫ quod met. cau. ad aures. Item qꝛ etſi eſſet illicitum, tamen propria authoritate non poteſt venire contra illud: vt.xxij.q.iiij.innocens. eꝫ de elec. ve nerabilem. Item qꝛ lex dicit ꝙ gratia ei facienda eſt qui hoc iurauit: ſcꝫ ſe ordini nō interfuturꝫ: vt.ff. ad munici imperatores. non ergo eſt ius cōmune. Sol. credo ꝙ poſ ſit eligi, dummodo penituit de tali delicto: quia temera= rium iuramentum non irrogat perpetuam infamiam iu dicio meo, ſed tantum ſolenne. Joan. Ego credo Joan= nem bene dicere. B.

‡ Ad idē. xvj qō.j.§. nos autē. ſm Lau.

‡ Uꝉ đ temera riū. i. de re illici= ta fa= ctuꝫ: vt no.xxij. qō.iiij. ꝺ ſini= no. Ar.

f ℭ Quātos. De iure debet totum pſalteriū ſcirꝫ. xxx= viij.d.oēs.et.xxiij. diſ. qui epīs. extra de elect. cum nobis olim.

g ℭ Apud epm. No. ꝙ aliquis an= te pōt eligi ꝙ̄ po= ſtulari a ſuo epo. lxxvj.d.dilectionis ⁊.lxiij.diſt. literas. extra de renū. poſt tranſlationem.

h ℭ Uoluntatē. Arg. epm non de= bere cogi vt conce= dat clericuꝫ ſuū ſi= ne voluntate ſua: argu. diſt. lxiij. lite= ras. lxxvj. diſtin. di lectionis. nā nemo cogiꝫ aliquē a ſua poteſtate liberare C. de emanci. nec auus. nec cogitur quis inuitus mu= tare familiā. C. de adop. l. pen̄. §.j. ſi= militer nec abbas compellendus eſt monachū ſuū con= cedere. j. qōe.ij. ꝙ̄ pio. et. lviij. di. c. ſ. ⁊ ij. ita nec epūs. in † ſcꝫ aut. de ſanctiſ. epi= ſco. §. nullum autem epoꝝ. Item arg. ꝙ mandatum pa= pe ſic eſt interpretandum vt nulli faciat preiudiciū:† vt ix.q.iij. nūc vero. extra de offi. delega. ſuper eo. xcix. diſt. ecce. C. de emanci. nec auus.

Sub tū la re no gif

† ſcꝫ tum. no. Jo. vt ⁊ B. de fō. ſig. oli gl. vl. i fi. Ar.

Doctorē.[i] Hec di. diuidiꝫ in. viij. partes: in quarū prima probat trib⁹ authoritatibus ꝙ epūs ⁊ quili= bet prelatus debet ſubditos corrigere benigne: ſin autē, eorum peccata imputantur illis. Scđa ibi: ſi autē. Ter= tia ibi: in doctrina. Quarta ibi: liberalem. Quinta ibi: in ipſa. Sexta ibi: ſimiliter. Septima ibi: vꝉ ꝓtuſſor. Octa= ua ibi: prohibetur. Jo. de fan.

ℭ Caſus. Repetit hic Gratia. c. apl̄ice regule, oportet epm eſſe doctorē, vt inferioꝝ culpe in eū nō refundanꝫ: qđ fieret ſi neſciret docere, vꝉ negligeret. Et hꝫ hec. lxxx= vj. diſt. viij. articulos: q̄ in ſuis locis diſtinguentur.

i ℭ Doctorē autē. In hac di. lxxxvj. repetit illud capitu lum apl̄ice regule: oportet epm̄ eſſe doctorē. Hec autem doctrina dꝫ cōſiſtere in diſciplina correctionis, et in ſer= mone predicationis. In diſciplina: vt corrigat ex charita te, ⁊ cum lenitate: nō ex odio: nec modū excedat in corre= ctione. ſed ſi exceſſerit: veniā nō cogiꝫ a ſubditis poſtula re.‡ In ſermone predicationis: ſcilicet vt predicet ſcien= tiam ſacre ſcripture non humane. j. e. cū multa. Replicat etiā in hac diſtinctione epm: opꝫ epm̄ eſſe hoſpitalem: ſed verbis alijs: ſcꝫ opꝫ epm̄ eſſe liberalem. Lau.

Doctri na epi quo ꝑ ſite.

‡ vt. j. e. ca. qb.

Inferiorū culpe. ¶ Caſus. Aquilegieſi. patriarcha non corrigebat vitia ſubditorꝝ: vnde Leo ipſum reprehendit, ⁊ oſtendit q̄ inferiorum culpe prelatis negligentibus imputantur: ⁊ dum vitia corrigere negligunt, faciunt in populo peſtilentiam.

l ¶ Alieno. ſ. vj. q. j. qui crimen. in fi. xxxvij. diſ. legant. vñ expone alieno. i. de cōſenſu alieni pcti. nam regulariter de alieno pctō nullus punit̄ ſaltē in alio ſclo. j. qō. iiij. iam itaq̄ ⁊ ca. crimen. et. lxxxiij. diſt. quid pdeſt. et. ſ. ca. quid prodeſt. vij. q. j. §. cum autem. Joan.

Unde Leo epiſcopus ſcribit Aquilegienſi epiſcopo.

¶ Negligentie rectorꝝ imputantur culpe inferiorum.

Inferiorū culpe[a] ordinū ad nullos magis referēde ſunt, q̄ ad deſides negligēteſq̄[b] rectores: qui multam ſepe nutriunt peſtilentiā, dum auſteriorem diſſimulant abhibere medicinam.

Itē Leo epūs Ruſtico Narboñ. epō. ¶ Hoies ſunt diligendi: peccata odio habēda.

Odio habeātur peccata nō hoies[c]: corripiantur tumidi: tolerentur infirmi: et qd̄ ſeuerius caſtigare neceſſe eſt, nō ſeuientis[d] plectatur animo, ſed medentis[e].

Item Joannes octauus.

¶ Qui negligit emēdare qd̄ valet, facientis culpā habet.

Facientis[f] culpā procul dubio habet q̄ qd̄ pōt corrigere negligit emēdare[g]. ſcriptū quippe eſt: Nō ſolum qui faciunt, ſed etiā qui cōſentiunt faciētibus, participes iudicantur. Et libat dño proſpera qui ab afflictis pellit aduerſa. Et negligere cū poſſis perturbare peruerſos, nihil eſt aliud q̄ fouere. Nec caret ſcrupulo conſenſionis occulte, qui manifeſto facinori deſinit obuiare. Et probat odiſſe ſevitia qui cōdemnat errantes. Neq̄ reliquit ſibi locū deuiandi qui nō pepercit errāti. Et prim⁹[h] innocentie gradus eſt odiſſe nephāda. Et latum pādit delinquentibus aditum qui iungit cum prauitate conſenſum. Et nihil prodeſt alicui nō puniri pprio, qui puniendus eſt de alieno[i] peccato.

Si aūt in corripiendo q̄s modum exceſſerit, non a ſubditis ſed a dño veniam petat.

Uñ Aug. de vita clericorū.

¶ Venia a ſubdit̄ nō petat q̄ i corripiēdo modū exceſſerit.

Quādo neceſſitas diſciplinę in morib⁹ coercēdis dicere vos dura[k] v̄ba cōpellit: ſi etiā ipſi modū vos exceſſiſſe ſentitis, nō a vobis exigitur vt vos a ſubditis veniā poſtuletis: ne apud eos[l] quos oportet eſſe ſubiectos, dum nimiū ſeruat̄ humilitas, regendi frāgatur authoritas[m]: ⁊ tñ petenda eſt venia ab omnium dño, qui nouit eos quos plus iuſto forte corripit̄, quāta beneuolentia diligatis[n].

In doctrina v̄o ſacre ſcriptu

a ¶ Inferiorum culpe. No. q̄ p culpam ſubditorꝝ probatur negligentia prelati: vt. xviij. diſtin. propter. et ca. peruenit.

b ¶ Negligēteſq̄. Propter negligentiā ergo bñ punit̄ aliquis. de conſe. diſtic. j. nemo. ij. ff. ad leg. aquil. ſeruus. §. ſi fornicarius. lxxxj. diſtinc. dictum. Jo.

Odio. ¶ Caſ⁹. Pctōres tumidi ſunt corrigendi: ⁊ infirmi qui ex fragilitate peccāt, tolerandi. et cum correctio fit, ex charitate fiat, et nō ex odio.

c ¶ Non hoies. xxiij. qōne. iiij. duo iſta. ſ. de peni. diſt. j. quāobrem. ſ. diſ. xlv. ſunt nanq̄.

d ¶ Non ſeuientis. Quia hoc ſolū b ne agitur, vt vita hoiꝫ corrigatur tē. ſ. de peni. diſt. j. importuna. et. c. q̄ diuinitat̄. xxiiij. q. iij. cum ſancti.

e ¶ Sed medentis. vt. xxiij. qōe. v. prodeſt. eſt etiam opinio ſilis in auten. de man. princi. §. nō permittas. colla. iij. Lau.

Facientis. Al's incipit, culpā pculdubio facientis. ¶ Caſus. Quidā prelati in pprijs pſonis non delinquebant, ſed delinquētes corrigere negligebant: ſed dicit Jo. papa: Non ſufficit prelatos nō peccare in propria perſona, ſi delinquentes non corrigant: ideo hortatur eos vt ſint vigiles circa delinquētes corrigendos: ne prelatis culpe delinquentium imputentur.

f ¶ Facientis. Hic Joan. ligat arenas ſine cemento. ⁊ idem decies dicit. B.

g ¶ Emendare. Culpam habet facientis qui negligit. hoc exaudi poſt admonitionem: arg. xxvij. q. j. ſi cuſtos. nam al's eſſet eadem pena negligentie ⁊ cooperationis: quod falſum eſt. j. q. j. quicquid.

h ¶ Et primus. Nā tres ſunt innocentie gradus. xxiij. q. iiij. ita plane. primus eſt malum non facere. ſecundus eſt facientibus non cōſentire. tertius peccantes ſi poteſt corrigere. xlv. diſt. c. tria. et ca. due.

¶ Si aūt. ¶ Hec ē ſcōa pars hui⁹ di. et ſcōs articulus, vbi dr̄ q̄ ſi prelat⁹ excedat in corrigēdo, non debet petere veniam a ſubditis, ſed a dño.

Quādo. ¶ Caſus. Quidā prelati dū ex charitate corrigerent ſubditos, exceſſerūt modum in corrigēdo. Queſitum fuit ab Aug. vtrū debeant petere veniam a ſubiectis. Rñ. q̄ nō, ne propter nimiā humilitatem prelati vilipendātur a ſubditis: ſed a dño petere debent, qui nouit q̄ ex benignitate hoc fecerint. ij. ps.

k ¶ Dura. Nimium. et tunc peccat prelatus venialiter. xxiij. q. iiij. qui peccat. in fi. ſic et q̄ pauperem exaſperat iportune petētem. xxv. diſ. §. criminis. ſ. ij. qōe. vij. nos ſi. cōtra. Sed illud ex humilitatis lenitate: hoc ex authoritate prelature. vel ſubaudi, illud eſt caſuale et voluntarium: hoc aūt regulare ⁊ neceſſariū. Ubi autē prelatus ex odio modū exceſſit, dꝫ veniā poſtulare: q̄ tenet̄ iniuriarum. ff. ad le. aquil. quēadmodū. §. magſtatus. Ideo autē magis parcit̄ prelatis in hoc caſu q̄ in alijs: q̄ vix pōt quis in cura rei familiaris pctm̄ euitare. xxv. diſ. qualis. Uel hoc exaudi vbi modum ignoranter exceſſit: quo caſu nō tenet̄. ff. vi bo. ra. l. ij. §. ſi publican⁹. officiatis em̄ facili⁹ parcitur q̄ alijs: vt ibi ptꝫ: vt ex̄ de ſen. excō. ſi vero.

l ¶ Ne apud eos. ij. q. vij. nos ſi incōpetenter. contra.

m ¶ Frangat̄ authoritas. Augere em̄ ex ingenio dꝫ dignitatē: q̄ ſepe nimia familiaritas contēptū generat. ff. de offi. preſi. obſeruādum. ff. de offi. procō. nec quicq̄. §. circa. qd̄ verum eſt inter fatuos. ita exponebat Azo, vt ab eo audiui. Jo. illa ergo authoritas, Uade prius recōciliari fratri tuo anteq̄ offeras ad altare: de prelatis nō intelligitur, niſi quando ex odio procedunt.

n ¶ Diligatis. Id eſt diligere debeatis.

¶ In doctrina. ¶ Hec eſt tertia pars diſt. et tertius arti

Vitam hoim corrigi bonum eſt.

Al's incipit, q̄ ſi delinquentes.

Arene nō ſunt ſine cemēto ligande.

Innocē tes tres ſūt gradus.

Prelatus modū excedens in correctione an debeat a ſubditis veniā petere.

Familiaritas nimia parit cōtemptum.

e nlus, vbi cōtinet ꝙ prelati debent ꝓferre authoritates diuine ſcripture in ſua doctrina, et nō grāmaticā exponere: q2 in ore pōtificis non bene ſonant laudes iouis.

Pſus. a ¶ Nec laudes. Jupiter ex alto piuria ridet amātū.

¶ Cum multa. ¶ Caſus Multa bona relata ſunt Grego. de epiſcopo Deſiderio: de quib⁹ letat⁹ eſt papa intātum etiā ꝙ quicqd dignū peteret ab eo, cōcederet. Poſtea fuit ei ſignificatū ꝙ grāmaticā ſuo populo exponeret. ꝓpt qđ intātum Greg. eſt cōtriſtat⁹, ꝙ totū gaudiū qđ pri⁹ habuit, ꝯuertebatur in luctū. Scribit ergo ei Greg. et docet ne decetero talia faciat: q2 laudes iouis cū chriſti laudibus non conueniunt.

b ¶ Ut negare. Arg. ꝙ ſi ſubdit⁹ honeſt⁹ eſt: platus ei⁹ iuſtas p̄ces ei⁹ dꝫ exaudire. ī. xij. q. ij. religioſam. et xxxv. q. ix. veniā.

Preces iuſte ſūt exaudiende.

c ¶ Grāmaticā. Sed quō iſte exponebat grāmaticaꝫ pp̄lo? q2 forte dicebat: cum ego dico hō, intelligatis tā de mare ꝗ̄ de femina: q2 cōis gn̄is eſt. ff. de vb. ſigni. hoīs appellatiōe. Sed melius dic ꝙ grāmaticā hic appellat ſcientiā authoꝝ. Recitabat em̄ in eccl'ia fabulas Jouis, et eas moraliter exponebat in predicatione ſua.

Fabulas poetaꝝ p̄dicando moral'r exponere non multuꝫ laudat. et hoc ꝓtꝫ ibi cū laudib⁹ iouis ꝛc̄.

re authoritatē debēt epi ꝓferre: non ſeculariū literarū peritiā oſtētare. Non em̄ eſt epalis officij grammaticam exponere: nec laudes[a] Jouis ꝓſonent in ore pontificis.

Unde Gregori⁹ ſcribit Deſiderio epiſcopo.

¶ Sacrā ſcripturā nō grammaticā debet ep̄s exponere.

Cum multa nob̄ de veſtris ſtudijs fuiſſēt nūciata: ita noſtro cordi eſt inata letitia, vt negare[b] ea q̄ ſibi veſtra fraternitas cōcedēda depoſcit, minime valerem⁹. Sed poſt hoc ꝑuenit ad nos (quod ſine verecūdia memorare non poſſum⁹) fraternitatē veſtraꝫ grāmaticam[c] quibuſdā exponere: quā rem ita moleſte ſuſcepimus, ac ſumus vehementer aſpernati, vt ea que prius dicta fuerant, in gemitū ꝛ triſtitiā verteremus[d]: q̄a in vno ore ſe cū laudibus[e] iouis chriſti laudes nō capiunt[f]. Et ꝗ̄ graue nephandūqꝫ ſit epiſcopis canere[g] quod nec religioſo conueniat, conſidera.

Liberalem[h] quoqꝫ neceſſitatem patiētibus ſacerdotē eſſe opꝫ: al's aūt vacuum portabit nomē epi. Un̄ Grego. ſcribit Secūdo ſeruo dei īter cetera.

Secūdo ſeruo dei vt moneat eum quatenus habeat largam manum, et pauperibus prouideat.

i ¶ Marianum. Jſte de monacho factus fuit ep̄s: ꝛ tota die volebat legere: vt in monaſterio faciebat.

k ¶ Mutet. ꝟ. diſtin. lxxxj. valet. ī. diſt. c. rationis.

¶ Sine liberalitate inane portatur nomen epiſcopi.

Fratrē noſtrū Marianum[i] ep̄m ꝟbis quib⁹ vales excita: q2 euꝫ obdormiſſe ſuſpicor. Dic ergo illi vt cum loco et mētem mutet[k]: nec ſibi credat ſolā lectionē ꝛ oꝛonem ſufficere, vt remotus[l] nihil ſtudeat de manu fructificare: ſed largā manū habeat: neceſſitatem patiētibus[m] concurrat: alienam inopiā ſuam credat. quia ſi hoc non habet: vacuū[n] nomen[o] epiſcopi tenet.

In ipſa autē liberalitate modus adhibēd⁹ eſt rerū et perſonarū. Rerum: vt nō oīa vni ſed ſingulis quedā preſtētur: vt pluribus ꝓdeſſe poſſimus iuxta illud prophete: Diſperſit dedit pauperibus. Perſonarum: vt primū iuſtis, deinde peccatoribus: quibus tamen dare prohibemur[p], non quia homines ſunt: ſed quia peccatores.

Unde Auguſtinus ſup Joānem parte ſecunda.

¶ Jmmane peccatuꝫ eſt res ſuas donare hiſtrionibus.

Donare res ſuas hiſtrionibus[q] vitiū eſt imane, non virtus: ꝛ ſcitis de talibus[r] ꝗ̄ ſit frequēs fama cum

l ¶ Ut remot⁹. ī. diſtin. lxxxviij. ep̄s nullā. ꝟ. Sꝫ aliud eſt nulla neceſſitate faciēte curaꝫ rei familiaris ſuſcipere, et lectionū atqꝫ oꝛonū ſtudio tepide ihērere: (qđ ibi interdicitur) aliud in neceſſitate alijs ſubuenire ꝛ ꝓpter ꝓprios contēplationis ſtudiū tēperare: qđ hic p̄cipit.

m ¶ Patiētibus. Magis tn̄ religioſis ſuccurrat. xvj. q. j. ca. vlti.

n ¶ Vacuū. q̄ ad etymologiā: q2 nō eſt ſupintendens. viij. q. j. qui ep̄atū.

o ¶ Nomen. imo ꝛ noīe ꝛ re priuandus eſt: vt. xxxviij diſti. q̄ ipſis. lxviij. diſt. corepi.

¶ Jn ipſa. ¶ Hec eſt quīta ps diſt. in q̄ dr̄ ꝙ ep̄s non dꝫ dare hiſtrioni b⁹ nec venatorib⁹ nec meretricibus: niſi forſan in ſūma neceſſitate intuitu nature. ꝛ hoc ꝓbat p. autho. Jo. de f.

¶ Caſus. Hic eſt quint⁹ arti. vbi docetur ꝙ in liberalitate habendus eſt modus rerū ꝛ pſonarū. Rerū: vt nō oīa dent vni, ſꝫ ſingulis diuidantur, qđ probat authoritate p̄s. Perſonarū: vt primo iuſtis ſubueniam⁹, poſtea pctōrib⁹: quib⁹ debem⁹ ſubuenire in eo ꝙ ſunt hoīes: et non in eo ꝙ ſunt pctōres: qđ per ſequentia probat.

d ¶ Verteremus. id eſt deberemus vertere.

e ¶ Laudibus. ꝟ. diſtinc. xxxvij. ca. j. et. ij. ca. legimus. et. §. cur ergo.

f ¶ Non capiūt. Unde Ouidius: Non bene cōueniūt nec in vna ſede morantur maieſtas et amor. ꝛc̄.

g ¶ Canere. Laudes Jouis, agmina Chriſti.

¶ Liberalem. ¶ Hec eſt quarta pars diſt. ꝛ quartus articulus: vbi dicitur ꝙ ep̄s debet eſſe liberalis circa egentes: al's vanum habet nomen epiſcopi.

h ¶ Liberalem. hic. §. reſpicit illum. §. proxi. ꝟ. diſtinc. lxxxv. hoſpitalitas.

Fratrē nr̄m. ¶ Caſus Marian⁹ de monacho fact⁹ eſt ep̄s: et nolebat aliud facere niſi legere et orare ſicut in monaſterio cōſueuit facere: ſed de pauperib⁹ et hoſpitibus nullam curam habebat. Unde Greg. ſcribit

p ¶ Prohibemur. Aliter debemus.

Donare. ¶ Caſus Jn iſtis quatuor ca. ſequētib⁹ reprehēdit Aug. illos q̄ donant hiſtrionib⁹, venatoribus, ꝛ meretricib⁹ ea tm̄ cauſa vt malā exerceāt artē nō attēdētes in eis naturā dei, ſed nequiſſimā artē: ſed ſi donarent eis q2 hoīes ſunt, nō eſſet peccatum.

q ¶ Hiſtrionibus. Jſti hiſtriones ꝓhibētur a ꝓmotione. xxxiij. diſt. maritū. ꝛ a corpore chriſti de conſe. diſt. ij. pro dilectione. et infames ſunt. iiij. q. j. ca. j. et. ff. de his qui not. infa. l. j. §. ait pretor.

r ¶ Talibus. Dare cauſa vane glorie pro exercitio ſui vitij, immane pctm̄ eſt: ſed in neceſſitate nō. Jdem de

venatoribus ⁊ meretricibꝰ,in talibꝰ em̄ nō vitiū eſt fouē=dum, ſed natura ſuſtentāda eſt. Sꝫ q̄d de citthariſtis et alijs q̄ varijs vtunt̄ inſtrumentis:nun q̄d eſt licitum au=dire ea vel tangere,vl' talibꝰ pſonis ali q̄d dare? Et q̄dē ſi ad voluptatē vel luxuriā,nō: q: deū manibꝰ ſtimulat q̄ ppl'm vocibꝰ de=lectat: vt.xcij.di.in ſctā. ſꝫ ad laudem dei bn̄, vel ob aliaꝫ iuſtā cauſaꝫ: puta recreatiōis: q: de=bilis eſt vl' infirmꝰ. de cōſe. di.iij. per=uenit.ver.ſi.

Cithariſte ⁊ alij varijs vtentes inſtrumentis au peccent.

a ℂ Peccator. ĩ. xxiij.q.iiij.duo.

b ℂ Q Uivenatoribꝰ. No. ꝙ venatio q̄dā op=preſſiua eſt, et hec illicita eſt : vt.ĩ.di. vj.§.vlti. q̄dā are=naria : q̄dā ſaltuo=ſa. Arenaria eſt cū q̄s pugnat in are=na cū beſtia denta=ta, et ad hoc locat operas ſuas. hanc qui exercet, peccat mortaliter: et q̄ eaꝫ aſpicit, et q̄ eā exer cet, infamis eſt: ni=ſi gr̄a viriū ſuaruꝫ experiēdarū. ff.de poſtu.l.j.§.item ſe natus. De hac lo=quit̄ hoc ca. et duo ſeq. et.iij.q̄.vij.§. tria. Saltuoſa eſt q̄ fit in ſyluis et ſal tibꝰ. ⁊ hec licita eſt: tm̄ eſt illicita ex tem pore: vt in quadra geſima ⁊ diebꝰ ieiu niorꝫ.ĩ.ea.an puta=tis. niſi in neceſſi=tate : arg.ĩ.xxiij.q. viij.ſi nulla. Item ex pſona: q: clerico nō eſt licita,

Venatio eſt multiplex.

laude:quia laudat̄ peccator^a in deſiderijs anime ſue: ⁊ qui ini=qua gerit,benedicitur.

Item in pſalmo.cij.

ℂ Grauiter delinquunt q̄ ve=natori aliquid donant.

Q Ui venatoribꝰ^b donant quare donant? dicant mihi,quare donant venatori? hoc in illo amāt in quo nequiſ=ſimus eſt: hoc in illo paſcunt, hoc in illo veſtiunt : ipſam neq̄ tiā publicāt ſpectaculis hoim̄. Qui dant hiſtrionibꝰ,qui do=nant meretricibus^c:quare do=nant? nunquid nō ⁊ ipſa hoibꝰ donātur? non tm̄ naturam ibi attendunt operis dei,ſed neq̄=tiam operis humani.

Item. ℂ De eodem.

Q Ui venatoribus donāt nō hoibꝰ donāt,ſed arti nequiſſime. Nam ſi homo tan=tum eſſet, ⁊ venator non eſſet, non ei donares.honoras in eo vitium,non naturam.

Item in pſalmo.cxlvij.

ℂ De eodem.

V Ident hoies venato=res ⁊ delectant̄. ve mi=ſeris ſi ſe non correxerint. qui enim venatorem vident et de=lectantur : videbunt ſaluato=rem, ⁊ triſtabuntur.

Item Hiero.in p̄o.lxxxij.

ℂ De eodem.

E Sau venator^d erat : qm̄ peccator erat. Et peni=tus nō inuenimꝰ i ſcripturꝫ ſan ctꝫ ſanctū aliquē venatorē,pi=ſcatores^e inuenimꝰ ſanctos.

Item Ambro.in homilia de quadrageſima. ℂ De eodē.

Q Uid prodeſt ieiunare^f viſceribus, et luxuriari venatibus? abſtinere a cibis, et errare peccatis?

Item. ℂ De eodem.

A N putatis illum ieiuna re fratres q̄ primo dilu culo nō ad eccl'iam vigilat, nō btōꝝ martyꝝ ſancta loca pqui rit: ſꝫ ſurgēs congregat ſeruu=los, diſponit retia, canes pdu=cit, saltꝰ ſyluaſq̄ꝫ perluſtrat? ſer uulos^g inq̄ꝫ ſecū pertrahit for=taſſe magis ad eccleſiā feſtinā tes, ⁊ voluptatibꝰ ſuis peccata accumulat aliena, neſciēs reū ſe futurū tam de ſuo delicto q̄ꝫ de perditione ſeruoꝝ.

Itē Amb.in lib.de officijs.

ℂ Que ſint in liberalitate ſer=uanda.

N On ſatꝫ eſt bene velle^h niſi ſtudeas etiā bn̄ fa=

titia ſed rei vendicatione poſſum : vt.C.de condi.ob tur. cau.l.ij.non in tex.ſed in glo. h. q: cōuenitur tunc tanq̄ꝫ quilibet alius poſſeſſor. ff.ad exhib.de eo.§.heres.

E Sau. ℂ Caſus. Hec tria capitula intelligūtur de his qui venantur cauſa delectationis. Dicitur er=go hic ꝙ eſau non venaretur niſi pec cator fuiſſet. Nam piſcatorem ſanctū inuenimus, ſed ve natorem non.

Ar.ĩ C.d do. l.j.vbi de hoc.

d ℂ Venator. dū venator permanet ne obijciat̄ de Eu=ſtachio.l. diſtinct. ferrum.

e ℂ Piſcatores. Sed quare prohi=betur venari ⁊ non piſcari? quia forte piſcatio fit ſine cla=more: venatio non. vel quia maior eſt delectatio in vena=tione. Dum enim quis eſt in venatio ne, nihil pōt de di=uinis cogitare.

Venatio prohibet̄,ſed non piſcatio.

Q Uid prodeſt ℂ Caſꝰ. Di citur hic ꝙ nō pro=deſt abſtinētia ad vitam eternam ſi quis luxuriari in venationibus ve=lit. Idem dicitur in ſequenti capitu. immo (quod plus eſt) non ſolum te=netur de ſuis pec=catis, ſed etiam de peccatis ſeruorum ſuorum quos ſe=cum ducit.

f ℂ Ieiunare. ef=ficaciter ad ſalutē.

A N putatꝫ. g ℂ Seruu los. non tamen ſer=ui debent ei obedire.xj.queſtio.iij. non ſemper. excuſan=tur tamen quo ad quid : vt.xxij.q.v. qui compulſus.C. de ſepul.vio.l.ij.C.de his qui ſibi in teſt.aſſcri.l.vlti.non in totum : quia in atrocibus non debent obedire.ff. de regu.iur.ad ea.ff.de act.et obliga.ſeruus.et dominus te netur pro omnibus peccatis eorum. extra de teſti. ſicut et.xxij.q.v.qui compulſus.

etiā ſi pauper ſit ſm̄ quoſdā: vt.xxxiiij.di. quorundā.q: poteſt al's victū querere.xcj.diſt. clericus. nam faciat ciſtas et calathos ⁊ retia.de cōſe.diſt.v.nun=q̄ꝫ. Laico licita eſt ob neceſſitatem pro pellibus ⁊ carnibꝰ, non ob voluptatem: ⁊ hoc de ea que cum clamore fit. Po nere autem laqueū vel rete ſine ſtrepitu ⁊ clamore et ca=nibus licet etiam clericis: cū monacho etiā liceat texere li num pro capiendis piſcibus. de conſe.diſ.v. nunq̄ꝫ. De ſaltuoſa loquitur.ĩ.ea.eſau.⁊ duo.ſeq.c.

Adde nota. in c.ne romani de ſta. monacho.

c ℂ Meretricibus. Meretrix tamen non turpiter acci pit, lꝫ turpiter meretricium faciat.ff.de cōdi.ob tur.cau. l.iiij.§.ſed quod meretrici. Sed nonne cauſa affectionis meretricibus dare poſſumus.ff.de do. affectionis? Di=cunt quidam ꝙ ſic pactione nō precedente: ſed cauſa re=munerandi bene poſſumus poſt factum. qđ non credo: q: ſemp peccatum eſt dare : arg.xvj.q.j.legi.ff.de dona. inter virum et vxo.l.iij.§.j. Rem autem quam dedi me=tretrici, repetere non poſſum. Sed pignus non pignora

Meretricibꝰ ſine peccato dari nequit.

N On ſatis. ℂ Caſus. Hoc capitulum diuiditur in tres partes. In prima dicitur ꝙ non ſufficit opera charitatis velle, niſi opus addatur exterius ſi fieri po=teſt : et econuerſo. In ſecunda parte oſtendit ꝙ in ope=ribus charitatis nouem ſunt cōſideranda: ſcilicet fides, cauſa, locus, tempus, modus, proximitas, etas, debili=tas, et nobilitas. In tertia parte dicitur ꝙ miſericordia communis et generalis eſt omnibus: et ab ea nullus ex=cluditur. Secunda ibi: Item perfecta. Tertia ibi: Nam et ſi. Sequens capi.patet.

h ℂ Velle. Cum facultas adeſt, et neceſſitas inſtat

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

alias ſufficit bona voluntas cū charitate. xlv.di. due, ſi. extra de eo qui mit.in poſ.conſtitutus.

a ¶ Ex bono. Al's nō eſt bonū. Arg.ff.mā.l.j.§.ij. ⁊.l. ſi procuratorem.xxxij.q.v.ſicut.

b ¶ Ex bona.informata ſcȝ charitate. Lau.

c ¶ Liberalitas. Nota. in liberalitate eſſe attendendā fidem, cauſam, locū, temp⁹, moduȝ, neceſſitudinē, etatem, debilitatem, conditionem: que diligenter ex ordine tractātur in ca. pn̄ti vſq; ibi: pulchra etiaȝ liberalitas. vbi tractatur precipue de modo vſq; ibi: ſup lucā. exinde oſtēdit preceptum de mia impendenda eſſe commune et generale omnibus.

d ¶ Domeſticos. Niſi extraneus indigeret ad mortē, et domeſtici nō. tūc enim prius extraneo ſubuenirē. Sȝ quid ſi pater me⁹ eſt infidelis, et eq̄liter indiget cum fideli cui teneor magis? Pe. mādūcator vocauit hanc queſtionē tenebroſam aquā in nubibus aeris. poſſet tamen dici q̄ magis fideli: quia hic dicit fideli. ⁊.j.ea.cauſam preſtat natura, non gr̄a. Hugo. prefert prēm infidelem: vt dixi.xxx. di.c.j. ‡ arg.xxiij. queſtio. viij.§. ecce.in fine.

e ¶ Suoꝝ. Quia q̄s magis timet in filijs, q̄̄ in ſe.ff.q̄d me. cau. iſti quidē .§.vlti.

f ¶ Propter debitum. Hic loquit̄ ſȝ ea tēpora q̄n ſi debitor nō erat ſoluēdo, dabat̄ creditorib⁹ ad puniendū ip̄m. hodie autē ſi aliquis conuenit̄ ex maleficio, et non eſt ſoluendo, puniri ☨ pōt.xiiij.q.vj.ſi res.ff.de pe.l.j.§.j. ‡ et hoc caſu nō eſt ei ſubueniendū: nec redimenda eſt pena eius: q2 eius pena precio remitti ꝓhibetur.j.q.j.iubemus. ſi autem conuenitur ex contractu, non eſt cruciandus, ſed ſufficit q̄ cedat bonis. C. qui bo.ce.poſ.l.j. et inanis eſt actio ⁊c̄.ff.de do, ma. nam is.tenetur tamen ſi poſt perueniat ad pinguiorem fortunam.ff.de ceſ.bo.is qui. ☨

g ¶ Excrucietur. de facto, non de iure. extra de pignori. caplo.ij. C. de act. et obliga. ob es. in aut. vt nulli iudi. §. quia vero. colla.ix. Lau.

cere: neq; ſat̄ eſt iterum benefacere, niſi id ex bono [a] fonte procedat: hoc eſt, ex bona [b] volūtate ꝓficiſcat̄. Itē, perfecta liberalitas [c] fide, cauſa, loco, tēpore commendatur: vt primū operetur circa domeſticos [d] fidei. Grādis cu'pa eſt ſi ſciente te fidelis egeat: ‡ ſi ſcias eū ſine ſumptu eſſe, ⁊ famē tolerare: erūnā perpeti: q̄ preſertim egere erubeſcit. ſi in cauſa ceciderit, aut captiuitatis ſue, vel ſuoꝝ [e] filioꝝ, aut calūnie: ⁊ non adiuues. ſi ſit in carcere poſitus, et penis et ſupplicijs propter debitum [f] aliq̄d iuſtus aliquis excrucietur [g]. ¶ Nā etſi omnibus debet̄ miſericordia, iuſto amplius. Si tēpore afflictionis ſue a te nihil impetret ſi tēpore periculi quo rapitur ad mortē [h], plus apud te pecunia tua valeat, q̄̄ vita morituri: non eſt leue peccatum.

Item. ¶ De eodem.

Omin⁹ non vult ſimul effundi opes, ſȝ diſpēſari: niſi forte vt Heliſe⁹ qui boues ſuos occidit, et pauit pauperes ex eo q̄d habuit, vt nulla cura teneret̄ domeſtica: ſed relictis oībus in diſciplinam ſe propheticam daret.

Item. ¶ De eodem.

Est probāda ⁊ alia liberalitas, vt proximos ſeminis tui non deſpicias ſi egere cognoſcas. meli⁹ [i] eſt enī vt ipſe ſubuenias tuis, quib⁹ pudor eſt ab alijs ſūptū depoſcere, aut alicui poſtulare ſubſidiū neceſſitatis: nō t̄n vt illi ditiores fieri velint [k] ex eo q̄d tu potes conferre inopibus. cauſam enī natura [l] preſtat, nō gratia [m]. neq; enī ꝓpterea te deo dedicaſti, vt illos diuites facias: ſȝ vt tibi vitā ꝑpetuā fructu boni operis acq̄ras, ⁊ precio miſerationis pctā tua redimas. Putant [n] ſe parum poſcere, premiū querunt tuum, vite tue adimere contēdunt fructū ⁊ accuſant q̄ eos diuites nō feceris, cum te velint illi eterne vite fraudare mercede.

Item. ¶ De eodem.

Conſiderāda [o] eſt in largiēdo etas atq; debilitas: nōnunq̄̄ ⁊ verecūdia que ingenuos [p] ꝓdit natales: vt ſenib⁹ plus largiar̄, qui ſibi iam nequeunt victum querere. Similiter et debilitas corporis promptius eſt adiuuāda: tum ſi quis ex diuitijs cecidit in egeſtatem [q]: ⁊ maxime [r] ſi ſine ſuo vitio, ſȝ aut latrocinijs, aut ꝓſcriptione, ‡ aut calūnijs que habebat, amiſit.

Item. ¶ De eodem.

Pulchra [s] etiā liberalitas eſt in ipſo quoq; pauperis dato [t] menſuram tenere, vt abundes plurib⁹: nec conciliādi fauoris gratia vltra modū fluere. q̄cq̄d enī ex affectu puro ac ſyncero ꝓmit̄, hoc eſt decorum: nō ſuperfluas edificationes aggredi nec pretermittere neceſſarias [v]. Et maxime ſacerdotibus hoc cōuenit, ornare dei tēplum honore [x] con-

h ¶ Ad mortem. Qualiter hoc intelligi debeat, inuenies.xxiij.q.v.reos.

i ¶ Est probanda. Meli⁹ argu.C.de ſerui.l.reos.

k ¶ Velint. Nam tanq̄̄ pauperibus debes dare: al's nō xij.q.ij.quiſquis.

l ¶ Natura. Nā omnes fideles primi ſunt noſtri: vt de pe.diſt.ij.ca.charitas. verb. proximos.

m ¶ Non gratia. Unde ſupple, et affectio.

n ¶ Putant. parentes tui q̄ volunt te dare bona eccleſie illis.

o ¶ Conſiderāda eſt. hic de etate.

p ¶ Ingenuos. h̄ de conditione.

q ¶ In egeſtatē. Dicit Boeti⁹. Inter oēs aduerſitates fortune, infeliciſſimū genus infortunij eſt fuiſſe felicem.

r ¶ Et maxime. id eſt tantum. Nā aliter non teneor ei ſubuenire: v. dep.l. bona fides. ⁊.v.q.v. nō omnis. ſed verum eſt q̄ redimere nō teneor: ſed dare eleemoſynam bene.

s ¶ Pulchra. h̄ iterum repetit de modo.

t ¶ Dato. q̄̄to eī minora ſunt que ſparguntur, tanto plures recipientes erunt. in auten. de conſul. §. ſi autē. col. iiij. vnde pauperib⁹ nō ſunt faciēda ſumptuoſa conuiuia: vt.xxv.di.§.alias.in fi.

v ¶ Neceſſarias. ff. de cu. fu. l. vlt. §. j. Lau.

x ¶ Honore. j. de conſ. diſtin. j. ca. j. j. xij. q. i.. gloria. contra. Sed ibi notantur illi qui hoc ita faciunt, q̄ ſuper dei pauperes non intendunt: hoc non ita fieri precipitur vt cura pauperum relinquatur.

Voluntas bona ſufficit.

☨ Ut.xxxij.q̄ſtio.v. ſic ei ſȝ Hug.

‡ Tex. eſt ſilis in.l. ſi ob turpē. ff. de cōdi. ob tur. cāȝ ⁊.l. iij. §. ex p̄tibus cum ibi no. ff. de acqui. poſ.

Patri infideli an potius ſubueniendum ſit q̄̄ extraneo fideli.

‡ ⁊.xlij di. q̄eſcamus ibi vid.

Qui nō h̄ȝ i ere an ſit puniendus in corpore ☨ ſcȝ in corpe. ‡ ⁊.v.q. vj.q2.ff. ō iuriſdi.om. iudi. ſi q̄s id.

☨ ⁊.c. bo. ce. p̄n.l. bona. c̄. de ſo. ob ardu. Ad id. C. de vtr. act. l. vnica. §. cū aut. a.

Fideles omnes ſunt proximi noſtri.

Boeti⁹.

‡ proſcriptione.

‡ Uide as q̄d le. ⁊ no. xij. q. ſicut dino.

a ¶ Superfluas. Arg.ī.xxj.q.iiij.ca.j. Lau.
b ¶ Poſſumus. Qđ fit cū nobis neceſſaria ſubtrahim⁹ ad qđ non tenemur: vt.xlij.diſt.§.j.ſi autem hoc facim⁹, cōmendandi ſumus: vt.xlj.di.parſimoniam. Nam dicit lex ꝙ tunc tenetur libertus patronum alere quando ſuperest ſibi, et deeſt alij: vt.ff.de lib.ag. ſi quis.§.de alimētis.C.đ ope.lib.l.j. et dicit canon ꝙ intantum debet dare ꝗ̄tum ſibi poſſibile eſt.lxxxij.diſ.ca.j.dic ergo hic ꝗ̄tum poſſumus. id eſt, ꝗ̄tum debem⁹ et tenemur ex precepto.
c ¶ Cauſas. Sic ſ.diſ.l. ponderet. in fi.et.xj.q.iij. nemo.et.xxvj.qđ.vij. alligant.argu.contra.ff.depo.ſi hominē. vbi punitur pietas: ſed ibi mia dolo ꝓxima fuit. † ⁊ eſt quādoq̨ iniuſta mia.xxiij.qōe.iiij.eſt iniuſta.
d ¶ Qꝫ confregerimus.ī.xij.queſt.ij.aurum.
e ¶ In ſingulis. Unū.ī.xxiij q.j.militare.
f ¶ Omnib⁹. De miſericordia impēdenda.
g ¶ Graſſetur. i. impinguet rapiendo et ſpoliando homines. Lau.
h ¶ Pauper. Ar. ꝙ pauper de eleemoſynis quas colligit, debet eleemoſynam facere.ī.xij.q.j.habebat.
i ¶ Ut conferāt. Quicquid em̄ habes vltra id qđ tibi ſufficit, aliorum eſt.vt.xlvij.diſtin.ſicut hi.

Liberius patronuz q̄nq̨ alere tenetur.

Mia q̄nq̨ eſt iniuſta.

† Ad hoc ar.ff.đ dol.l.elegāter.§.idem labeo.Archi.

Eleemoſyna de eleemoſynis ē facienda.

gruo, vt etiā cultu aula dei reſplēdeat: mie impēſas frequētare quantū oportcat: largiri peregrinis nō ſupfluas[a], ſꝫ cōpetentes. Itē. Compatiamur itaq̨ alienis calamitatib⁹: neceſſitates alioꝝ quantū poſſumus[b] iuuem⁹, ⁊ pl⁹ interdū ꝗ̄ poſſum⁹. meli⁹ eſt em̄ cauſas[c] pſtare ꝓ mia, ⁊ inuidiā perpeti ꝗ̄ pretēdere inclemētiā: ⁊ nos aliquādo in inuidiā incidim⁹, ꝙ ꝯfregerim⁹[d] vaſa myſtica vt captiuos redimerem⁹.

Idē ſup Lucā. ¶ De eodē.

In ſingulis quoq̨ generib⁹ hoim cōueniēs tribuit ſanct⁹ Joānes baptiſta reſponſum vnū[e] oib⁹[f], ita: publicanis, ne vltra pſcriptū exigāt, militib⁹ ne calūnias faciant, ne predā requirāt: docēs idcirco ſtipendia conſtituta militie, ne dū ſumpt⁹ querit̃, predo graſſetur[g]. ſed hec et alia officioꝝ precepta ꝓpria ſunt ſinguloꝝ: mie eſt cōis vſus: ideo cōmune preceptū eſt: omib⁹ etatib⁹, oibus officijs neceſſaria, ⁊ ab oibus deferēda. nō publicanus, non miles excipit̃, nō agricola vel vrban⁹: diues ⁊ paup[h] oēs in cōmuni admonent̃ vt conferant[i] nō habēti[k]. miſericordia enim plenitudo virtutū eſt: et ideo oib⁹ eſt prepoſita perfecte forma virtutis: ne veſtimē-

tis alimētiſq̨ ſuis parcāt: mie tamen ipſi⁹ ꝓ poſſibilitate cōditionis humane menſura ſeruetur: vt nō ſibi vnuſquiſq̨ totum eripiat: ſed qđ habet, cum paupere partiatur.

Idem. ¶ De eodem.

Ceterū dei traditio eſt vt pri⁹ paſcas parētes: nā ſi iuxta diuinū oraculū contumelia parēt̃ morte luit̃, quāto magis fames, q̄ multo grauior eſt: quo loco[l] inſolentem[m] dñs infrenat iactātiam.

Idem in libro de officijs.

Paſce[n] fame moriētem. quiſq̨s em̄ paſcēdo hominem ſeruare poteris: ſi non paueris, fame occidiſti[o]. †

Itē Hierony. ¶ De eodē.

Qui clemētiā nō habet, nec indutus eſt viſcera miſericordie ⁊ lachrymarum: quāuis[p] ſpiritualis ſit, non adimplet legē Chriſti.

Similr̃ etiā opꝫ ep̄m nō eſſe percuſſorē. i. ad vīdictā facilē. Unde Grego. ſcribit Joanni ep̄o Corinthiorum.

¶ Ad vindictā facilis epiſcopus eſſe non debet.

Si quid[q] vero ad aures tuas de q̄cūq̨ clerico puenerit qđ te iuſte poſſit offendere, facile nō credas[r]: nec ad vindictā te res accendat incognita: ſꝫ preſentib⁹ ecclie[ſ] tue

p Qui clemētiā. ¶ ꝗ̄uis. i. ꝗ̄uis faciant opa ſpūalia. Lau.

¶ Similr̃. ¶ Hec eſt ſexta pars diſtinctionis, in q̄ dicit ꝙ prelatus cū diſcretione debet punire ſubditos ſuos: qđ probat duabus authoritatibus. Joā. de fan.

¶ Caſus. Hic eſt ſextus articul⁹ huius diſtinctionis, in quo ꝓſequitur illđ c. apl̃ice regl̃e opoꝛtet ep̄m eſſe nō percuſſorem. Et exponit alio modo ꝗ̄ ſupra in.xlv.diſt. expoſuerit: qm̄ hic dicitur ꝙ nō debet eſſe percurſor, id eſt facilis ad vindictā, quod ꝓbat duob⁹ ſequentibus capitulis.

Si quid. ¶ Caſus. Jo. ep̄s corinthioꝝ ſtatim cum audiebat aliquē deliquiſſe, cauſa incognita puniebat. de quo Grego. cuꝫ reprehendit, ⁊ docet ꝙ ſi aliquid dicatur ſibi de aliquo clerico, nō ſtatim credat: ſꝫ preſentib⁹ ſenioribus eccleſie ſue veritatē inueſtiget: ⁊ tūc ſi opoꝛtuerit, culpam feriat delinquentis.

† Cōc. cū hoc ca. ⁊ ſua gl. tex. ī l. necare. ⁊ ibi gl. ff. de lib. ag. vj. pg.

q ¶ Si quid. xv. q.vij.ca.ij. Qualiter hoc ca. debeas intelligere, habes ex̃ de ſimo. lꝫ heli.

habēti dare eſt pdere.

Pr̃ etiā īpi⁹ eſt paſcendus.

† Ad idē.vij. q.j.audacter. Archi.

k ¶ Non habenti. quia habenti dare, nihil aliud eſt ꝗ̄ perdere: vt.j.q.ij.paſtor.
l ¶ Ceterum. ¶ Quo loco. i. qua authoritate.
m ¶ Inſolentem. que erat qua ipſi filij ſua oia dabant eccleſijs vel ſacerdotib⁹, ⁊ nolebāt paſcere parētes xxx.di.c.j. Nam etſi impius pater ſit, tn̄ paſcēdus eſt: vt in aut. de inceſt. nup. §. ſi vero contingit. col. ij.
n ¶ Paſce. Tempore em̄ neceſſitatis cibaria oia communia ſunt. ff. ad leg. rho. de ia. l. ij. §. idē etiā.
o ¶ Occidiſti. Occidit ꝗ̄s aliū per ſubtractionē panis corporalis: vt hic, ⁊ .xiiij.q.v.immolās. ⁊ ſpiritualis: † vt diſt. xliij. epheſijs, detractione occidit quis, odio, actu,

r ¶ Nō credas.ī.xxij.q.iiij.innocēs.ſ. Ibi de incredulitate q̄ inter ſocios habenda eſt, loquit̃: ſed hic de illa q̄ ad iudicē pertinet. Uel refert vtrū bona vel mala de aliquo dicant̃. De hac materia not.xxiij.q.iiij.ꝗ̄ magnum.
ſ ¶ Eccleſie. Cū hac ca. de cauſa inquiſitionis loquatur, vt extra de accu. qualiter.ij. ergo in cauſa inquiſitionis non habet neceſſe epiſcopus alios conuocare niſi canonicos tantum. Nam nomine eccleſie tue maior eccleſia intelligitur: argu. extra de verbo. ſigni. cum cleri ci. Arg. contra. xviij.q.ij. ſi quis abbas. ⁊ extenditur hoc nomen eccleſie tue ad omnes eccleſias dioceſis. extra de vſu. pal. cap. j. Item eſt argu. hic ꝙ epiſcopus non voca-

Ep̄s in cā inq̄ſitiōis ꝗ̄s dꝫ conuocare.

tis alijs epis poſſit ſacerdotē condemnare. Sed dic q̄ ſeniores hic vocat epos: cum iſte corinthioꝝ eſſet archiepiſcopus. Uel loquitur tãtum de cauſa pecuniaria, quã poteſt tractare eps tantum cum ſuis clericis. Uel eſt derogatum huic per alios canones. Uel canonica diſtrictio dicatur pena ſuſpēſionis, quã eps cũ ſuis clericis poteſt inferre. Uel loquitur de clericis infra ſacros ordines cõſtitutis quorum cauſas etiam criminales poteſt eps cum ſuis clericis tractare ⁊ decidere: arg. xv. q. vij. ſi autem. Quid de hoc iuris ſit, inuenies. xv. qõe. vij. in ſumma.

Tanta nequitia. ¶ Caſ⁹. Januarius eps cũ habuiſſet rixã cum quodã ſuo ſubiecto: conſilio quorũdam malorũ meſſes illius ante miſſarum celebrationem ⁊ die dñica exarauit: et poſt miſſam illuc reuertēs termios agri euulſit et amouit. Qd cũ Greg. audiſſet, non credebat: ſed poſtea certificatus eſt per abbatē Cyriacũ. Sed q2 Januari⁹ nimis erat ſimplex ⁊ ſenex, ꝓpterea papa ei pepercit: monēs eũ vt decetero talia non faciat. conſiliarios tamen ipſius ſpatiõ duoꝝ menſium cõmunione corporis ⁊ ſãguinis chriſti priuauit.

ſeniorib⁹ diligenter eſt veritas perſcrutãda: ⁊ tunc ſi qualitas rei popoſcerit, canonica diſtrictio culpã feriat delinquētis.

Idem Januario epo.

De quodam epo q ante q̄ miſſarum ſolemnia celebraret die dñico ad exarandam meſſem cuiuſdam profectus eſt.

Tanta [a] nequitia ad aures nr̄as de ſenectute tua ꝑuenit, vt eã niſi hũanit⁹ ꝑēſarem⁹, fixa [b] iam maledictione ferirem⁹. dictũ q̄ppe eſt mihi q̄ dñico die priuſq̄ miſſarũ ſolēnia celebrares, ad exarãdã meſſem latoris ꝑ̄ſentiũ perrexiſti: ⁊ poſt exarationē ei⁹ miſſarum ſolennia celebraſti: poſt miſſarũ ſolēnia etiã terminos [c] poſſeſſionis illi⁹ eradicare minime timuiſti. qd factum q̄ debeat pena ſeq̄, oēs qui audiunt ſciũt. dubij autē de tãta ꝑuerſitate fueram⁹: ſed fili⁹ [d] noſter Cyriac⁹ abbas a nobis requiſit⁹ ita ſe cognouiſſe ꝓhibuit. Et q2 adhuc canis tuis parcimus, hortamur vt aliq̄n reſipiſcas miſer ſenex: atq̄ a tanta leuitate morũ, ⁊ operũ peruerſitate compeſcere: ⁊ quãto morti vicinior efficeris, tanto ſolicitior atq̄ timidior eſſe debes. et quidē pene ſententia in te fuerat iaculanda: ſed q2 ſimplicitatē [e] tuã cũ ſenectute cognouimus, interim tacemus [f]: eos [g] vero quorum cõſilio hoc egiſti, in duob⁹ mēſib⁹ excõicatos [h] eſſe decernimus: ita vt ſi q̄d eis intra duoꝝ menſiũ ſpatiũ hũanitatis aduenerit, bñdictione viatici nõ priuent. deinceps autē ab eoꝝ ꝯſilijs caut⁹ exiſte. Te q̊q̄ ſolicite cuſtodi ne ſi eis in malo diſcipulus fueris, q̄b⁹ in bono magiſter eſſe debuiſti: neq̄ ſimplicitati tue, neq̄ vlterius ſenectuti parcamus. Uel percuſſor eſſe ꝓhibet: ne videlicet ꝓprijs manibus aliquem cedat. Unde in Agatheñ. concilio legitur.

Nõ liceat epo ꝓprijs manibus aliquem cedere.

Non liceat [i] epo manibus [k] ſuis aliquē cedere. hoc eñ alienum a ſacerdote eſſe dz. Prohibetur etiã eps turpis lucri eſſe cupid⁹: ne aliquo etiam inhoneſto negocio victũ vel cetera ſibi neceſſaria querat qd generaliter etiã de oĩbus diuino cultui mancipatis id eſt clericis vel monachis intelligere oportet.

Unde in Calcedo. cõci. legit.

Qui cõnumerant in clero turpib⁹ lucris nõ inſeruiant.

a Tanta. infra j. queſtione. vij. tanta.

b Fixa. i. certa. Sed cum iſte abſens eſſet, quomodo papa ferret in eum ſententiã? Dic q̄ hic loquitur de ſententia cõminatoria: ſcz cõminãdo ei. Uel citatus fuit, et noluit venire: et dñs papa recepit teſtes eo abſente. De vno habes hic. De duobus habes. xj. q. j. fratris. Alij dicunt ſententiã fuiſſe latã ſub conditione, ſi ſcz conſtaret de his que dicta fuerunt de ipſo.

c Etiam terminos. In hoc peccauit grauiter, ⁊ ſm leges talis punitur pena. l. aureorũ, vel relegatione: vt. ff. de termino mo. l. ij. ⁊ iij. cum diſtinctione vtrum ſit iuuenis, an ſenex: vt ibi dicitur. ſm legem autem diuinã maledictus reputatur. xij. q. ij. in legibus.

d Sed filius. Argu. q̄ creditur dicto vnius: vt. j. viij. q. iij. talia. ⁊. xcvij. diſt. nobiliſſim⁹. In forma iudicij q̄ tum ad verã probationē vni teſti non creditur: vt ex̄ de teſt. licet. in fi. ⁊ eo. ti. veniens. ſed quãtũ ad preſumptionem: vt. C. de re. cre. in bone. niſi caſus aliquis ſpecialis inueniatur: vt extra de in integ. reſti. ex literis. ⁊ de procu. ex inſinuatione. et extra qd metus cau. ca. vlti. et extra de teſti. in omni. Joã. Similiter vbi non ſit preiudiciũ alij, creditur vni teſti: vt de conſecra. diſt. iiij. cum itaq̄. B.

e Quia ſimplicitatē. Not. q̄ parcitur ſenectuti: vt xxxiiij. di. fraternitatis. xxvj. qõ. vij. hoc ſit. ⁊ ca. tēpora. Item parcitur ſimplicitati. de conſe. diſt. ij. c. iij. ⁊ extra de re. permu. cum vniuerſoꝝ.

f Tacem⁹. Nõ ergo ſemper q̄ tacet conſentit: nec ſemper idem eſt tacere quod voce cõſentire: ar. de conſe. diſtin. iiij. cũ pro paruulis. ⁊. lxv. di. ſi forte. de hoc xxvij. di. diacon⁹.

g Eos. ff. d reg. iur. conſilij. Lau.

h Excõmunicatos. Arg. q̄ quando q̄ magis puniũ tur conſiliarij q̄ facientes. diſt. xvj. duo. xj. queſtio. iij. qui conſentit. ⁊. xx. iiij. q. iij. qui aliorũ. Sed hoc ideo factum eſt, quia in iſtis non conueniebant ea propter q̄ fieret diſpenſatio circa eos. Sed licet iſte debuit puniri, tamen indultũ eſt ei ratione etatis et ſimplicitatis.

Uel percuſſor. ¶ Septima pars. Caſus. Expoſuit ſupra Gratian⁹ ne eps ſit ꝑcuſſor. i. ad vindictam facilis: pri. modo exponit ⁊ alio modo: ſcz ne percutiat aliquē ꝓpria manu: vt. j. ca. proxi. cuius caſus planus eſt.

i Non liceat. Qd tamen põt ꝑ aliũ: etſi non per ſe: vt. v. q. v. illi q̄. ⁊. xiiij. qõe. vj. ca. j. ſicut ⁊ aliquis gerit ⁊ facit per aliũ. lxxxviij. di. eps gubernationē. ita tñ q̄ ſi ipſe q̄ ſit cleric⁹: ſi eñ ꝑ laicum ꝑcutit, incidit in canonē. extra de ſen. excõ. vniuerſitatis. Sed quid ſi clericũ nõ habet? Tũc verberet per ſe: vt dixi. xlv. di. in ſumma.

k Manib⁹. C. de epi. ⁊ cle. aut. ſz neq̄ ꝓprijs manib⁹.

Prohibet etiã eps. ¶ hec eſt. viij. pars diſt. in qua dr̄ q̄ clerici non debēt tractare res laicorũ: nec poſſeſſiones eorũ cõducere: nec eſſe tutores niſi ſuoꝝ ꝓpinquoꝝ. i. q̄

Sub. et ſuffraganei ſint de clero metropolitane eccleſie: vt colligit. xciij. di. murat⁹. Jo. d f.

ſcz ꝑpetue. ſec⁹ i tēporalibus qd dic vt no. Jnnoc. ex̄ d̄ exceſ. ꝑla. c. j.

Papa i abſentē an ſentētiã ferre poſſit.

Cõc. text. i. l. ſi q̄s de curio. C de fal.

Cõ. l. j. ff. de dona. ⁊ l. tutor. ff. de ſi ſpec.

ſic eſt not. j. q. vij. tanta.

Aliter per ſti cuſſe.

ſic alibi q̄ñ pl̄ puniũ ꝯſulentes q̄ facientes vt. ff. ad leg. põ. de parricidis. et in vtrũ. ca. no. eod. tit. l. j. ⁊ ptz etc. plurimi medico qui filio dedit venenũ vt daret pri. nã hoc caſu plus punit medic⁹, patrē illius filij veneñaſſet: vt ibi patet.

bus ſuccederēt ab inteſtato: niſi de mandato epi egiſſent cauſas pauperum. Jo. de fan.

¶ Caſus. Hic ponitur ſeptimus articulus, in quo repetit Gra. illud. c. apl'ice regl'e ſcʒ opʒ epm nō eſſe cupidū, et turpis lucri ſectatorē, qđ de omnibus clericis generaliter eſt intelligendum.

Peruenit. ¶ Caſ9. Quidaʒ epi, clerici vel monachi poſſeſſiones laicoruʒ cauſa cupiditatis conducebāt cum ſue poſſeſſiones eis ſufficerent, ⁊ ꝓcuratio nes ſeculariuʒ negocioꝝ propter lucrū ſuſcipiebāt, officia ſua penit9 dimittētes. precepit ergo concil'. Calcedo. ne hoc decetero fiat: excepta legitima tutela vel cura miſerabilium perſonarū, quam clerici ſuſcipe debent ad iuſſionem ſuorū epiſcoporū. et quicunqʒ contra hoc ſtatutum fecerit, debet excōmunicari.

PEruenit ad ſanctā ſynoduʒ q̇a de his qui in clero cōnumerant: q̇dā ꝓpter turpis lucri gratiā, alioꝝ poſſeſſionū cōductiones[a], et cauſas[b] ſeculariū negocioꝝ ſuſcipiūt: ⁊ a ſacris officijs ſe ꝑ deſidiā ſeparāt: ad domos autē ſeculariū cōcurrūt: ⁊ ſubſtantiarū eoꝝ gubernatiōes auaritie[c] cauſa ſuſcipiunt. Decreuit igit ſancta ⁊ vniuerſalis ⁊ magna ſynod9 neminē hoꝝ deinceps, hoc eſt epm ſiue clericū aut monachū conducere poſſeſſiones, aut miſceri ſecularib9 poſſeſſionib9 poſſe: niſi forte qui legib9 ad minoꝝ etatis tutelas[d] ſiue curatiōes inexcuſabiles attrahuntur: aut cui ipſi9 ciuitatis eps eccleſiaſticarū rerū cōmiſerit gubernacula: ⁊ orphanoꝝ ac viduarū que indefenſe ſunt: aut earū perſonarū maxime que eccleſiaſtico indigent adminiculo, ꝓpter dei timorē. Si quis vero tranſgreſſus fuerit hec precepta, eccleſiaſtice correctioni[e] ſubiaceat.

a ¶ Conductiones. Cōtra, extra de deci. ca. dilecti. nam ibi non reprobant monachi qui habent terras ad firmam. ſed dic ꝙ illud eſt cum ſua eis non ſufficiūt: † vel cuʒ ipſimet excolunt non vt inde plus lucrentur, ſed vt de fructibus viuāt. Adeo autem hoc prohibet clericis, ꝙ ſi propter hoc deprehendantur in fraude, non ſubuenitur eis. extra ne cleri. vel mona. c. ſacerdotibus.

Monachi pōſſt terras ad firmā habere.

† Adde qđ le. et nota. eſt ne cleri. vel mo. ca. ij. et xxj. qōe iij. placuit. archidia.

b ¶ Cauſas. De hoc notaui. xv. q. ij. in ſumma.

c ¶ Auaritie. nam propter neceſſitatem bene poſſent. xcj. diſt. c. ij.

d ¶ Tutelas. j. diſt. lxxxviij. ca. vlti. contra. xxj. qōe. iij. cyprianus. contra. Sed illud cypriani de teſtamentaria tutela ſiue datiua: hic autem de legitima tutela intelligitur. Item. xvj. queſtio. j. generaliter. contra. Ad hoc dic ꝙ clerici non coguntur recipere aliquam tutelam: poſſunt tamen legitimam recipere tutelam ſi volunt: vt hic dicitur. et eſt hoc priuilegium clericorum, ꝙ licet ipſi poſſunt ſuccedere alicui ab inteſtato: non tamen tenentur recipere tutelam: licet al's illud obtinet: vt inſtitu. de legi. pa. tu. §. j. Sed epiſcopus vel monachus etiam volens non poſſet recipere legitimam tutelam. in autent. de ſanc. epiſc. §. deo amabiles. Uel dic ꝙ illi auten. preiudicatur per canonem iſtum vt epiſcopus et monachus ſi velint poſſint recipere legitimam tutelam, ſed non datiuam vel teſtamētariam, ſed ad tutelam miſerabilium perſonarum omnes clerici ſiue monachi † tenentur: vt lxxxviij. di. ca. j. et ca. eps gubernationem.

Tutela eſt triplex. Tutelā nō tenentur clerici recipe.

† vt hic et. §. proxi. dictū ē de monachis

e ¶ Correctioni. i. ſuſpenſioni. Lau.

Uiduis. ¶ Hec diſtinct. diuiditur in tres partes: in quarū prima probat per ſex authoritates ſanctorum patrum ꝙ viduis et orphanis debet ſuſtentationis beneficiuʒ preberi ab eccl'ia. Secūda ibi: libertos. Tertia ibi: ſi expoſitus. Jo. de fan.

¶ Caſus. Supra dictū eſt ꝙ epiſcopus debet eſſe liberalis: ſed quia hoc nō ſufficit niſi miſerabiles perſonas tueatur, ideo ſubiungit hāc. lxxxvij. diſtin. in qua oſtendit ꝙ epiſcopi debent defendere viduas et miſerabiles pſonas, et etiā libertos qui ſunt eccleſie commendati.

itelligo cum determinatiōe ei9 qđ habet. xvj q. j. qui vere. et ca. monachi a mōaſterio. arc.

f ¶ Uiduis. In hac diſtinctione. lxxxvij. oſtēdit magiſter ꝙ viduis et pupillis, libertis ⁊ oppreſſis tenetur prelatus patrocinium impendere, ⁊ etiam manumiſſos defendere. Ad vltimum ſubiūgit de expoſitis. j. e. capi. vlti.

Oppſſis dʒ ꝑlatus patrocinari.

¶ Diſtinctio. lxxxvij.

VIduis[f] aūt ⁊ orphanis eccleſie p̄ſidiuʒ iplorātibus, epi debēt adeſſe: ⁊ contra iproboꝝ violentias ꝓtectionis patrociniū eis negare non debent.

Unde Gelaſius Gerōtio ‡ ⁊ Petro epiſcopis.

‡ al's Geruntino.

¶ Implorātibus patrocinia epiſcopi debent adeſſe.

LIcet[g] oībus de nobis ſperantibus nō debeamus inquātum poſſum9 nos denegare, plus tamē[h] viduarum ⁊ orphanoꝝ cauſas ⁊ impēſius ducimus exequendas quas tueri a nobis vel ab omnibus diuina manifeſtat aſſertio. Item Anaſtaſio epo.

¶ De eodem.

DEfenſionis ꝓprie deſolatis auxilio, et q̇ ſuis actib9 adeſſe ꝑ etatē̄ īfirmitate nō pn̄t, exoratū pōtificē decet ſubuenire: q2 pupillis[i] ⁊ viduis tuitionē etiam diuinitas

Licet. ¶ Caſus. Quedaʒ vidue et quidā orphani conqueſti ſunt Gelaſio pape de violētia quorundam: vnde precipit duobus epis, ſcilʒ Petro ⁊ Geruntino. vt eas perſonas tueantur. Et ꝙ hoc facere debent, probatur aſſertione diuina.

g ¶ Licet. xj. q. j. chriſtianis.

h ¶ Plus tn̄. Not. ꝙ etiā cauſe pauperū ⁊ oppreſſorū et peregrinoꝝ ſpectāt ad eccl'iam: vt. xxiiij. q. iij. ſi q̇s de potētib9. ⁊ ca. ſequē. ⁊. §. c. ꝓxi. ⁊ ex̄ de ꝟb. ſig. ſup q̇buſdā. in fine. ſpectāt etiā ad iudiciū regis: vt. xxiij. q. v. regum. ⁊ ca. adminiſtratores. Similiter viduis et pupillis cōceſſit impator magnū priuilegiū: ſcʒ ꝙ aliq̇s nō poſſit illos trahere ad iudiciū ex̄ ꝓuinciā: ipſi tamen pn̄t alios trahere. C. quando impe. inter pup. ⁊ viduas. l. vna. Uidua eſt q̇ etiā maritū nō habuit. ff. de verb. ſigni. malū. §. viduam. Pupillus eſt qui infra pubertatē deſijt eſſe in patris poteſtate. ff. eo. pupillus. rn̄. j.

Uidue ⁊ pupilli ſunt circa forū priuilegiati.

Uidua. Pupillus.

DEfenſionis. ¶ Caſus. Maxim9 et ianuari9 clerici paruuli deſolati erāt auxilio parētū ⁊ ꝓpinquoꝝ: qui cū non poſſent violētias quorūdā ſuſtinere, Gelaſio ſunt ꝯqueſti. Precipit ğ Gelaſius Anaſtaſio epo vt eos tueat a violētia iproboꝝ: cū diuina auc̄tas hoc p̄cipiat.

i ¶ Pupillis. Pupillo tu eris adiutor.